

Wat doe je wel of beter niet op het internet?

In deze les gaan we na wat de leerlingen zoal doen op het internet en wat hun favoriete sites of apps zijn. We stellen samen afspraken op rond zorg dragen voor computers en tablets. En we maken de kinderen bewust van hoe ze veilig kunnen internetten. Een veilig wachtwoord is daarbij ook van groot belang.

Doelen

- De leerlingen kunnen verwoorden wat ze op het internet doen.
- De leerlingen werken op een veilige en zorgzame manier met een computer en tablet.
- De leerlingen kunnen een aantal tips geven i.v.m. veilig en verantwoord internetgebruik.
- De leerlingen kunnen een sterk wachtwoord bedenken en het op een veilige manier gebruiken.

Referenties

GO MEDIA en WO	OVSG ICT	VVKBaO MEDIA	ET ICT
MEDIA: 7.1.1, 7.1.6, 7.2.2, 7.2.3, 7.2.7, 7.2.8, 7.3.2, 7.3.3, 7.3.7, 7.3.8, 7.4.4, 7.5.1, 7.5.2, 7.5.3, 7.5.5 WO: 3.1.5.3, 3.1.5.6	LOD-ICT-05.01, LOD-ICT-05.04, LOD-ICT-05.07, LOD-ICT-05.09, LOD-ICT-05.10, LOD-ICT-05.11, LOD-ICT-05.12, LOD-ICT-05.13, LOD-ICT-05.14, LOD-ICT-05.15, LOD-ICT-05.16, LOD-ICT-05.17, LOD-ICT-05.18, LOD-ICT-05.19, LOD-ICT-05.21, LOD-ICT-08.05, LOD-ICT-08.10, LOD-ICT-09.02	ME1.1, ME1.3, ME1.4, ME1.11, ME1.13, ME2.7, ME2.9, ME2.10, ME3.1, ME3.4, ME3.5, ME3.6	ICT 1, ICT 2, ICT 6

Timing

50 tot 75 min.

Materiaal

- een kopie van de leerwerkbladen voor elke leerling
- een groen en rood kleurpotlood per leerling
- een computer met beamer of digitaal bord met internetaansluiting om de videoclip 'Veilig op het internet met rapper Niels' van Ketnet te bekijken (<http://www.youtube.com/watch?v=TI9zUisVTYw>)
- een exemplaar van de klasposter op A3-formaat

Instap

Ga in een kort klasgesprek na waarvoor je leerlingen het internet allemaal gebruiken. Misschien is dat wel anders dan in het eerste of tweede leerjaar.

- *Wat kun je allemaal doen op het internet?* (een filmpje bekijken, een website bezoeken, iets opzoeken, een spelletje spelen, een oefening maken, foto's bekijken ...)
- *Wat doe je het liefst?*
- *Welke websites bezoek je het meest?*

Stap over naar het leerwerkblad. Lees het doelenkader bovenaan hardop voor.

Leskern

Stap 1: Wat doe je op het internet? Welke websites bezoek je?

Bekijk samen oefening 1 op het leerwerkblad. De leerlingen duiden in de tabel telkens aan of ze een website of app vaak, soms of nooit gebruiken. Bezoek indien mogelijk klassikaal enkele websites en laat leerlingen hun ervaringen verwoorden. Er is ook ruimte voorzien waar de leerlingen zelf hun favoriete websites kunnen noteren.

- *Welke website (of app), die niet in deze lijst staat, vind jij leuk? Schrijf de naam in de tabel.*
- *Wat kun je allemaal doen op die website (of met die app)?*
- *Wat vind je zo leuk, interessant ... aan die website (of app)?*

TIP: Laat enkele leerlingen hun favoriete website (of app) ook kort voorstellen op het digitaal bord. Ze leggen kort uit wat je er allemaal mee kunt doen (e-mailen, filmpjes bekijken, foto's bekijken, informatie opzoeken, liedjes beluisteren, oefeningen maken, praten met anderen, spelletjes spelen, volgen wat mijn vrienden doen ...). Je kunt zo ook aanknopingspunten i.v.m. veilig en verantwoord internetgebruik vinden om verder in deze les te gebruiken.

Stap 2: Wat doe je het liefst op het internet?

Stap over naar oefening 2. Laat de leerlingen in de lijst met mogelijke activiteiten op het internet individueel hun top 3 aanduiden door streepjes te zetten (i.f.v. het turven nadien).

Lees eerst de lijst met dingen die je op het internet allemaal kunt doen. Zet dan streepjes voor de dingen die jij het liefst op het internet doet. Zet drie streepjes voor wat je het liefst doet, dan twee streepjes, ten slotte één streepje. Je mag ook zelf nog iets opschrijven als het niet in de lijst staat.

Neem de lijst met de verschillende internetactiviteiten over op het bord. Laat de leerlingen per activiteit aangeven hoeveel streepjes ze gezet hebben. Maak tegelijkertijd een klassikaal overzicht op het bord door te turven. De activiteit met de meeste streepjes is de absolute favoriet. Je kunt zo een klas top 3 maken.

- *Wie heeft drie streepjes voor 'e-mailen' gezet? Wie twee? Wie één streepje?*
- *Wie heeft drie streepjes voor 'filmpjes bekijken' gezet? Wie twee? Wie één streepje?*
- ...
- *Wat doet onze klas het liefst op het internet? Hoe weet je dat? Wat staat op de tweede plaats? Wat staat op de derde plaats?*

Laat de leerlingen ten slotte de top 3 van de klas overschrijven.

Stap 3: Hoe draag jij zorg voor computers en tablets?

Maak een woordspin aan het bord rond het onderwerp 'zorg dragen voor computers en tablets'. De leerlingen zeggen op welke manier ze zorg kunnen dragen. Noteer dit telkens aan het bord of laat de leerlingen dit doen. Kom tot een aantal van onderstaande tips en vul aan met afspraken die gelden in jouw klas of jouw school.

- *Ik berg het materiaal steeds netjes op.*
- *Ik draag een toestel steeds met beide handen.*
- *Ik draag zorg voor de hoofdtelefoons.*
- *Ik eet of drink nooit in de buurt van een toestel.*
- *Ik loop nooit met een toestel.*
- *Ik sla nooit op het toetsenbord of op de tablet.*

- Ik trek niet aan kabels.
- Ik vraag hulp aan een volwassene als er iets vreemds gebeurt.
- Ik vraag hulp aan een volwassene als ik iets vreemds zie.
- Ik was mijn handen voor ik op de tablet werk.
- Ik zit rustig neer als ik een computer of tablet gebruik.
- We werken samen, elk om de beurt.
- ...

Beslis samen met de leerlingen aan welke drie afspraken ze de komende weken extra aandacht willen besteden en noteer ze bij oefening 3.

TIP: Schrijf de gemaakte afspraken op de klasposter en geef die een plaatsje aan de klaswand. Zo kun je de leerlingen steeds wijzen op de regels i.v.m. zorg dragen voor ICT-toestellen.

Stap 4: Veilig op het internet, hoe doe je dat?

Peil naar de voorkennis van je leerlingen i.v.m. het opzoeken van informatie via het internet.

- Hoe kun je informatie vinden of een filmpje opzoeken op het internet? (met een 'zoekmachine')
- Welke zoekmachines gebruik je? (Google, 8-12.info, JouwZoekmachine ...)
- Welke websites met filmpjes ken je? (YouTube, Vimeo, Ketnet ...)
- Hoe zoek jij iets op op het internet? Als je iets zoekt, typ je dan een hele zin of enkel woorden? (Je kunt werken met de belangrijkste woorden (sleutelwoorden) of ook met een korte zin.)

Zoek samen met de leerlingen het Ketnet-filmpje 'Veilig op het internet met rapper Niels' op. Dat kan ook via de kindvriendelijke zoekmachine 8-12.info.

- Welke zoekmachines kunnen we gebruiken om het filmpje te vinden? (8-12.info, Google ...)
- Welke woorden gebruiken we om het filmpje te zoeken? (Niels rapt veilig internet)
- Op welke website heb je het filmpje gevonden? (YouTube, Ketnet)

Bekijk het filmpje klassikaal. Laat de leerlingen na een eerste kijkbeurt spontaan hun indrukken geven. De tweede kijkbeurt is gericht. De leerlingen vinden de tekst van het lied op p. 4 van de leerwerkbladen. Stap daarna over naar het vervolg van oefening 4 en ga na wat de leerlingen geleerd hebben.

- Wat heb je geleerd na het bekijken van het filmpje? Kleur de zinnen juist in. Gebruik groen als iets juist of veilig is. Gebruik rood als iets niet juist of niet veilig is.
- Is alles wat je op het internet leest waar? (Nee, iedereen kan dingen op het internet zetten. Denk dus goed na of iets echt (gebeurd) kan zijn. Sommige mensen proberen ook via het internet andere mensen te bedriegen, bv. door te zeggen dat ze een spelcomputer kunnen kopen voor maar € 5.)
- Als je iets ziet wat je bang maakt, vertel je het dan het best aan je ouders of niet? (Ja, zij kunnen je helpen want niet alles wat je ziet op het internet is voor kinderen bedoeld.)
- Elke dag 2 uur spelletjes spelen op het internet is OK, is dat gezond? (Nee, dat is niet gezond. Zorg dat je genoeg beweegt en sport.)
- Mag je zomaar je naam en adres doorgeven op het internet? (Nee, dat is persoonlijke informatie. Je vertelt op straat ook niet aan iedereen wie je bent en waar je woont.)
- Welke kleur heb je gebruikt bij de zin 'Ik open geen berichten van mensen die ik niet ken'? (Groen, want dat is veilig: ik praat op het internet enkel met mensen die ook in het echt ken.)
- Welke kleur heb je gebruikt bij de zin 'Ik vertel aan mijn ouders of leerkracht wat ik op het internet doe'? (Groen, want dat is veilig. Je kunt altijd bij hen terecht, ook als je dingen ziet die je bang maken. Niet alles op het internet is immers voor kinderen bedoeld.)

TIP: Maak op school gebruik van 'kindvriendelijke' zoekmachines:

- **8-12.info** (www.8-12.info) is een zoekmachine voor kinderen van acht tot twaalf jaar, op school en thuis. De zoekmachine is helemaal gericht op zelfstandig gebruik door kinderen. De links op 8-12.info zijn vrijwel allemaal openbaar toegankelijk. Leerlingen hebben dus geen inlogcode nodig. Op 8-12.info is geen reclame te vinden.
- **JouwZoekmachine** (www.jouwzoekmachine.be) is een zoekmachine die kinderen (6-15 jaar) leeftijdsspecifieke informatie aanbiedt. Ze houdt rekening met het leesniveau van de gebruiker. JouwZoekmachine zoekt niet op het hele internet, maar binnen een speciaal samengestelde collectie nieuws- en informatiebronnen, waarin onder meer teksten, video's en afbeeldingen te vinden zijn.

Stap 5: Een veilig wachtwoord is belangrijk.

In het tweede leerjaar ontdekten de leerlingen dat de informatie op sommige websites, zoals bv. bingel beschermd wordt. Ze leerden waarvoor een wachtwoord dient, wat een wachtwoord 'veilig' maakt en hoe je er zorgzaam mee moet omgaan. Gebruik die voorkennis om samen na te denken over veilig en verantwoord wachtwoordgebruik.

- *Welke websites of programma's gebruik je waar je moet inloggen voordat je ze kunt gebruiken?* (bingel, de pagina met het persoonlijke Ketprofiel op Ketnet, misschien zijn er kinderen die een gebruikersnaam op een computer hebben ...)
- *Kan iedereen zomaar in jouw naam op bingel oefenen?* (Nee, je moet inloggen.)
- *Welke informatie heb je nodig om te kunnen inloggen?* (een schoolcode, klas, klasnummer en wachtwoord) *Welke informatie is voor iedereen op onze school dezelfde?* (schoolcode) *Welke informatie is ook voor iedereen in onze klas dezelfde?* (naam van de klas)
- *Waarvoor dienen die inloggegevens?* (Op die manier herkent bingel wie er wil oefenen. Je krijgt dan de juiste oefeningen, jouw eigen takenlijst en het bingeleiland van je eigen leerjaar te zien. Iemand anders kan op die manier jouw pingping niet gebruiken om een spelletje te spelen of je avatar te veranderen.)

De leerlingen vullen de tips i.v.m. veilig en verantwoord wachtwoordgebruik aan bij oefening 5. Bespreek klassikaal. Laat de leerlingen bij de derde tip veilige wachtwoorden bedenken door enkele woorden aan het bord te schrijven (bv. ballet, voetbal, de voornaam van een kind ...).

- *Is dit een veilig wachtwoord?* (Nee, een hobby of voornaam is iets wat anderen kunnen raden. Het is geen veilig wachtwoord.)
- *Hoe kun je van de woorden aan het bord een veiliger wachtwoord maken?* (door cijfers en (hoofd)letters toe te voegen, bv. 811ballet of voetbal37)

TIP: Geef als leerkracht het goede voorbeeld en beveilig je account met een wachtzin. Je bedenkt een zin die je gemakkelijk kunt onthouden. Gebruik dan de eerste letter van elk woord voor je wachtwoord. Wissel ook hoofdletters af met kleine letters, en gebruik minstens 1 cijfer. Bijvoorbeeld: 'Ik geef heel graag les in het derde leerjaar.' Je wachtwoord wordt dan: IgHgLiH3l. Wedden dat niemand het kan raden?

Slot

Wijs de leerlingen op het doelenkader bovenaan de les. Dit kader vertaalt kennis, vaardigheden, inzichten en attitudes op leerlingenmaat.

Je kunt nagaan of de leerlingen de essentie van de les vatten door een aantal vragen te stellen over een gebeurtenis uit het leven van leeftijdsgenoten.

Pieter en Brahim zijn beste vrienden. Ze weten alles van elkaar. Brahim had zijn wachtwoord voor bingel ook verteld aan Pieter. Na schooltijd wou Brahim een spelletje spelen op bingel. Want hij had al heel veel pingping verzameld door goed en veel te oefenen. Maar na het inloggen zag hij dat hij helemaal geen pingping meer had ...

- *Hoe zou dat komen, denk je?* (Misschien heeft Pieter ingelogd met het wachtwoord van Brahim en heel wat spelletjes gespeeld.)
- *Welke tip zou je aan Brahim geven om ervoor te zorgen dat dit niet meer gebeurt?* (Je wachtwoord voor bingel is geheim. Geef het nooit door, behalve aan je ouders en je juf of meester.)

Sluit af met een korte evaluatie.

- *Vertel hoe je op een veilig manier omgaat met een computer, laptop of tablet. Wat doe je en wat doe je zeker niet?*
- *Wat is belangrijk als je een wachtwoord kiest?*

Achtergrondinformatie

- www.clicksafe.be: website van Child Focus waarop je alle informatie vindt over veilig en verantwoord internetgebruik bij kinderen en jongeren
- www.childfocus.be/nl/veiligwachtwoord: kindercampagne van Child Focus en CERT.be (federal cyber emergency team) met gratis klasmateriaal om kinderen tussen 8 en 11 jaar veilige wachtwoorden en wachzinnen te leren maken
- www.ketnet.be/vet-op-het-net: website met tips en filmpjes om kinderen bewust te leren omgaan met het internet
- <http://www.ketnet.be/kijken/vet-op-het-net/wachtwoord-kiezen-sien-en-leonard>: filmpje i.v.m. veilig en verantwoord wachtwoordgebruik: Leonard laat het wachtwoord van zijn Ketprofiel rondslingeren omdat hij denkt dat dat geen kwaad kan. Maar dat is buiten sien gerekend ...

Deze les maakt deel uit van de lessenreeks **'Veilig op het internet'**.

Auteurs: Jordan Biskup, Ann Jacobs

Tekeningen: Freek van Haagen

Lay-out en zetwerk: D'hondt-Ravijts

Met dank aan Katrijn Van den Abeele en Nel Broothaerts van Child Focus voor het verstrekken van achtergrondinformatie bij het tot stand komen van deze lessenreeks.

Voor meer informatie over vorming voor leerkrachten, infosessies voor ouders, achtergrondinformatie of bijkomende didactische materialen i.v.m. veilig internetten: www.clicksafe.be